

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forbindelserne mellem EU og Rusland

(initiativudtalelse)

(2011/C 54/05)

Ordfører: **Ivan VOLEŠ**

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede på sin plenarforsamling den 17. og 18. februar 2010 i henhold til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, at udarbejde en initiativudtalelse om:

Forbindelserne mellem EU og Rusland.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Eksterne Forbindelser, som vedtog sin udtalelse den 23. november 2010.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 467. plenarforsamling den 8.-9. december 2010, mødet den 9. december, følgende udtalelse med 195 stemmer for, ingen imod og 8 hverken for eller imod:

1. Anbefalinger

1.1 EØSU ser med tilfredshed på den fælleserklæring om et moderniseringspartnerskab, der blev vedtaget på topmødet mellem EU og Rusland i Rostov-on-Don (31. maj – 1. juni 2010), hvori civilsamfundet blev opfordret til at involvere sig mere aktivt i samarbejdet mellem EU og Rusland gennem en bredere dialog. Forbindelserne mellem EU og Rusland har strategisk betydning for begge parter og skal være baseret på gensidig tillid. Civilsamfundene i EU og Rusland bør aktivere deres samarbejde og bidrage til at gennemføre moderniseringspartnerskabet. EØSU er rede til at bidrage aktivt hertil.

1.2 EØSU støtter den eksisterende struktur med de fælles rum, men opfordrer civilsamfundet på begge sider til at engagere sig mere i at fremlægge deres synspunkter og initiativer inden for forskellige aktivitetsområder.

1.3 EØSU foreslår at inddrage flere relevante interessenter i dialogen om de økonomiske og handelsmæssige forbindelser og at overveje at etablere et bredt erhvervsforum EU-Rusland.

1.4 EØSU støtter bestræbelserne på hurtigt at sætte skred i forhandlingerne om forenkling og liberalisering af visumsystemet.

1.5 Flere ikke-statslige aktører bør inddrages i menneskerettighedskonsultationerne mellem EU og Rusland. EØSU er rede til at deltage i denne platform.

1.6 Der burde være flere platforme, der sætter civilsamfundsorganisationer fra EU og Rusland i stand til at bidrage til opfølgningen og overvågningen af forbindelserne mellem EU og Rusland. Civilsamfundsforummet EU-Rusland kunne med civilsamfundsforummet for Østpartnerskabet som forbillede gøres til et sådant instrument.

1.7 EØSU opfordrer til at øge de personlige kontakter og udvekslinger på uddannelsesområdet og den tværkulturelle dialog som et middel til at forbedre den gensidige forståelse og tillid.

1.8 Medlemsstaternes holdning til Rusland skal koordineres bedre, således at EU taler med én stemme med ambitiøse, men realistiske mål og med tilstrækkelig fleksibilitet.

1.9 EØSU betragter Ruslands medlemskab af WTO som væsentlig, støtter denne proces fuldt og helt og ønsker, at den afsluttes hurtigst muligt.

1.10 EU bør revidere reglerne for finansiel støtte til ngo'er inden for rammerne af Det europæiske instrument for demokrati og menneskerettigheder. Instrumentet forudsætter en høj medfinansieringsandel, hvilket gør det umuligt for mange russiske ngo'er at gøre krav på denne støtte.

1.11 EØSU anbefaler at søge efter muligheder for at inddrage Rusland i store regionale projekter, som kunne drøftes med østpartnerskabslandene især inden for områder som miljø, sundhedsvæsen, transport og energieffektivitet. Det russiske civilsamfund bør indbydes til at deltage i møderne i de forskellige platforme i civilsamfundsforummet for østpartnerskabet, hvor sådanne projekter af fælles interesse for EU, østpartnerskabslandene og Rusland drøftes. Det anbefales også at civilsamfundet inddrages mere aktivt i gennemførelsen af den nordlige dimension, Østersøstrategien, Sortehavssynergien og andre relevante initiativer.

1.12 EØSU gentager sit forslag om, at skabelsen af et fælles civilsamfundsorgan EU-Rusland medtages i den kommende aftale.

1.13 EØSU vil etablere en kontaktgruppe om forbindelserne mellem EU og Rusland og vil fortsat udvikle sit samarbejde med Den Russiske Føderations civilkammer og samtidig foreslå, at andre civilsamfundsorganisationer, der ikke er repræsenteret i civilkammeret, inddrages i de fælles aktiviteter.

2. Forbindelserne EU-Rusland: den aktuelle situation

2.1 Forbindelserne mellem EU og Rusland har oplevet flere op og nedture i løbet af de sidste to årtier. Den militære konflikt mellem Rusland og Georgien i august 2008 og gasstriden mellem Rusland og Ukraine i januar 2009 havde en negativ indvirkning på de gensidige forbindelser. Begge parter har dog fortsat deres bestræbelser på at overvinde dødvandet. I denne udtalelse vil EØSU hovedsagelig fremsætte anbefalinger til, hvordan man kan forbedre EU/Rusland-forbindelserne, og hvordan civilsamfundet i såvel EU som Den Russiske Føderation kan bidrage til at realisere dette mål.

2.2 Forhandlingerne om en ny bilateral aftale mellem EU og Rusland til erstatning for partnerskabs- og samarbejdsaftalen fra 1994 blev sparket i gang i Khanty-Mansiysk i juni 2008 og indledtes formelt i juli 2008. Begge parter gik ind i forhandlingsprocessen med forskellig opfattelse af den nye aftales karakter. EU ønsker at indgå en omfattende og detaljeret strategisk aftale, mens russerne foretrækker at indgå en grundlæggende politisk rammeaftale, som skal danne basis for detaljerede sektorspecifikke aftaler inden for områder af interesse for Rusland ⁽¹⁾.

2.3 Medio november 2010 indledtes den 12. forhandlingsrunde mellem EU og Den Russiske Føderation, som afvikles i de arbejdsgrupper, der afspejler de fælles rum. Til de hidtidige forhandlingsresultater forholder Europa-Kommissionen sig moderat optimistisk. Men det er stadig for tidligt at forudsige, hvornår forhandlingerne om den nye aftale kan bringes til afslutning.

2.4 De langsomme fremskridt i de igangværende forhandlinger om en ny aftale afspejler begge parter forskellige opfattelse af deres gensidige forbindelser. EU støtter en kompleks samfundsmæssig, politisk og økonomisk modernisering i overensstemmelse med gældende EU-lovgivning og institutioner. Rusland ønsker på den anden side at blive behandlet som en suveræn verdensmagt med sin egen tilgang til demokrati, menneskerettigheder samt egne økonomiske og sikkerhedsmæssige interesser ⁽²⁾. For at spille denne rolle udnytter Rusland alle sine disponible aktiver (naturgas- og olieforsyning, kernevåbenarsenal, rumfartsprogrammer osv.) herunder også dets position inden for internationale organisationer (FN's sikkerhedsråd, Shanghai samarbejdsorganisationen, Fællesskabet af Uafhængige Stater – SNG, G-20 osv.). Den internationale rækkevidde af disse ambitioner er dog begrænset på grund af svagheden i den nuværende socioøkonomiske situation i Rusland ⁽³⁾.

2.5 Når det drejer sig om mulige ændringer i den europæiske sikkerhedsarkitektur, er der en væsentlig forskel på EU's og Ruslands holdning. Rusland ønsker at revidere den europæiske sikkerhedsarkitektur, som det fremgik af de forslag til en ny europæisk sikkerhedspagt, præsident Dmitry Medvedev fremlagde i juni 2008.

2.6 Også inden for energisikkerhed findes der dybe forskelligheder. Rusland ønsker som EU's vigtigste energileverandør af naturgas og olie at opnå særbehandling herunder en præferencebehandling af sine energiselskaber og deres adgang til EU-markedet samt en anerkendelse af dets særlige stilling og interesser i energisektoren i Belarus og Ukraine ⁽⁴⁾. Rusland trak sig ud af energichartertraktaten (ECT) i august 2009. EU betragter på sin side ECT som grundlaget for en yderligere liberalisering af sit energimarked, hvilket også indbefatter dets åbenhed over for russiske energiselskaber. Præsident Medvedevs initiativ for nylig til en ny global energisikkerhedstraktat, der skulle erstatte ECT, var rettet til G-20-medlemsstaterne og ikke udelukkende til EU, selv om EU fortsat er Ruslands vigtigste handelspartner inden for energisektoren.

2.7 Rusland forsøger at varetage sine interesser over for EU ved at udbygge sine særlige forbindelser med de traditionelle europæiske sværvægttere. EU-medlemsstaterne har i realiteten deres egne bilaterale forbindelser med Rusland, som afspejler deres traditioner og interesser, men de bør dog bestræbe sig på at koordinere deres standpunkter og aktiviteter bedre for at kunne formulere en generel EU-politik over for Rusland. Den nye Lissabontraktat har styrket den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik og givet EU nye beføjelser inden for energisikkerhed.

2.8 Rusland og EU er også uenige om Østpartnerskabet, som Rusland ser som et forsøg fra EU på at udvide sin indflydelsessfære. EU betragter det derimod som et redskab til at dele sine fælles værdier og normer med sine østlige nabolande, eftersom deres gennemførelse vil føre til en socioøkonomisk modernisering af de pågældende lande og bidrage til sikkerhed og stabilitet på hele det europæiske kontinent.

2.9 Samarbejdet mellem EU og Rusland har udviklet sig positivt som led i akser EU, Rusland, Norge og Island inden for politikken for den nordlige dimension. Partnerskabsprojekter inden for miljø, sundhedsvæsen, kultur, transport og infrastruktur har givet håndgribelige resultater. EØSU har løbende bidraget til politikens gennemførelse og understreget vigtigheden af civilsamfundets inddragelse heri i sin udtalelse om den nordlige dimension ⁽⁵⁾.

2.10 På trods af ovennævnte eksisterende misforståelser og problemer er det en udbredt opfattelse i såvel EU som Rusland, at de bilaterale forbindelser er af strategisk betydning. Den politiske vilje til at forbedre de bilaterale forbindelser fremgik klart af

(1) Møde mellem repræsentanter for EØSU og vicepremierminister for Den russiske Føderation Alexander Zhukov den 29. juni 2010.

(2) Jf. Den russiske føderations nationale sikkerhedsstrategi frem til 2020 godkendt ved dekret nr. 537 ved den russiske føderations præsident af 12. maj 2009.

(3) Den russiske føderations nationale sikkerhedsstrategi til 2020 godkendt ved dekret nr. 537 ved den russiske føderations præsident af 12. maj 2009 – jf. del 2. Den moderne verden og Rusland: den aktuelle situation og udviklingstendenser, s. 4-8 og del 9. Strategisk stabilitet og strategisk partnerskab mellem lige parter, s.29-31.

(4) Ruslands energistrategi i perioden indtil 2030 godkendt ved dekret ved den russiske føderations regering nr. 1715-r af 13. november 2009; jf. del 9: Udenlandsk energipolitik, s. 55-58.

(5) EUT C 309 af 16.12.2006, s. 91-95.

konklusionerne af topmødet mellem EU og Rusland i Rostov-on-Don (31. maj – 1. juni 2010), herunder også fælleserklæringen om et moderniseringspartnerskab ⁽⁶⁾.

3. Erfaringerne med de fælles rum

3.1 Generelle bemærkninger

3.1.1 Den institutionelle dialog inden for rammerne af de fælles rum ⁽⁷⁾ skabte mulighed for den mest intense dialog, EU nogen- sinde har haft i sine forbindelser med tredjelande. Med henblik på forhandlingerne om den nye aftale mellem EU og Rusland kunne man drage følgende erfaringer af det eksisterende samarbejde inden for de fælles rum EU-Rusland ⁽⁸⁾:

- Strukturen med de fælles rum er en veletableret institutionel ramme for opretholdelsen af en bred politisk sektorspecifik dialog mellem EU og Rusland og bør derfor bevares.
- Til trods for flere positive eksempler på fremskridt inden for sektorspecifikke spørgsmål har de fælles rum bragt ret beskedne resultater i forhold til de oprindelige forventninger på begge sider.
- For at forbedre dialogen og samarbejdet er der behov for en stærkere politisk vilje, gensidig tillid og evne hos begge parter til at blive enige om betingelser og værdier (herunder også de af begge parter fastlagte standarder).

3.2 Fælles økonomisk rum

3.2.1 Med skabelsen af det fælles økonomiske rum søgte EU at etablere et åbent og integreret marked mellem EU og Rusland. Realiseringen af dette mål foregår langsomt, og skabelsen af et fri-handelsområde synes at ligge temmelig fjernt. Det er vigtigt, at

⁽⁶⁾ De prioriterede områder for moderniseringspartnerskabet omfatter: øgede investeringsmuligheder i vækst- og innovationsskabende nøglesektorer, styrkelse og udbygning af bilaterale handelsmæssige og økonomiske forbindelser samt fremme af små og mellemstore virksomheder, fremme harmonisering af tekniske bestemmelser og standarder samt vidtgående gennemførelse af intellektuelle ejendomsrettigheder, forbedring af transportvæsenet, fremme af en bæredygtig kulstoffattig økonomi og energieffektivitet samt internationale forhandlinger om bekæmpelse af klimaforandring, øget samarbejde inden for innovation, forskning og udvikling samt rumfart, sikre en afbalanceret udvikling ved at imødegå de regionale og sociale konsekvenser af den økonomiske omstrukturering, sikre retsvæsenets effektivitet og styrke korruptionsbekæmpelsen, fremme de mellemfolkelige forbindelser og udbygge dialogen med civilsamfundet for at fremme borgernes og virksomhedernes deltagelse.

⁽⁷⁾ I maj 2003 enedes EU og Rusland om en ny samarbejdsstruktur inden for fire fælles rum: et fælles økonomisk rum, et rum med frihed, sikkerhed og retfærdighed, et rum med ydre sikkerhed samt et rum med forskning, uddannelse og kultur. I maj 2005 forhandlede begge parter sig frem til en række af køreplaner for gennemførelsen af de fælles rum. Jf. ligeledes HYPERLINK »<http://ec.europa.eu>«http://ec.europa.eu/external_relations/russia/docs/commonsplaces_prog_report_2009_en.pdf.

⁽⁸⁾ Jf. - *Searching for New Momentum in EU-Russia Relations. Agenda, Tools and Institutions*. Bratislava, Forskningscentret under det slovakiske udenrigspolitiske selskab, 2009.

Rusland bliver medlem af WTO, og EØSU hilser med tilfredshed, at russerne ønsker at afslutte tiltrædelsesprocessen hurtigst muligt. Det er dog et spørgsmål, i hvilken udstrækning etableringen af toldunionen med Kasakhstan og Belarus vil påvirke forhandlingerne med WTO.

3.2.2 Dialogen på forskellige områder inden for det fælles økonomiske rum føres på mange niveauer og berører alle aspekter inden for økonomi, handel, finanser og industri ⁽⁹⁾. EØSU anbefaler, at dialogen om det fælles økonomiske rum udvides til også at omfatte beskæftigelses- og socialpolitik (med inddragelse af arbejdsmarkedets parter), der endnu ikke indgår i forhandlingsprocessen, i hvilken forbindelse der samtidig tages hensyn til EU's begrænsede beføjelser på disse felter. Der skal tages særlig hensyn til folkesundhedsspørgsmål herunder sundheds- og plantesundhedsforanstaltninger samt forbrugerbeskyttelse.

3.2.3 Rundbordsdialogen EU-Rusland er den institutionelle platform for inddragelsen af erhvervslivet i det fælles økonomiske rum. Til trods for det positive aspekt, at erhvervslivet i såvel EU som Rusland udtrykkeligt støtter den dybere økonomiske integration, må det konstateres, at visse arbejdsgrupper, der blev etableret for at fremme dialogen mellem EU og Rusland om regulerings- og erhvervsspørgsmål, endnu ikke fungerer ⁽¹⁰⁾, og at henstillinger og forslag ikke tages i betragtning af politikere og statsforvaltningen. En større og mere systematisk inddragelse af de relevante interessenter i forhandlingsprocessen ville bidrage til at identificere og fjerne »kunstige« hindringer for handelssamkvemmet og de gensidige investeringer. De nødvendige instrumenter til at støtte et sådant engagement skal bringes på plads. Et EU-Rusland-erhvervsforum, der repræsenterer de vigtigste økonomiske aktører og erhvervsorganisationer, kunne blive et sådant instrument.

3.2.4 De vigtigste temaer for alle arbejdsgrupper bør være at fjerne hindringer for virksomheder og investeringer, forhindre protektionisme, sikre fair konkurrence og føre forhandlinger om harmonisering af lovgivning og standarder. EØSU opfordrer til større ansvarlighed med hensyn til de opnåede fremskridt og til at styrke Ruslands kapacitet til at gennemføre ændringer i lovgivning og praksis. Desuden giver Lissabontraktaten EU enekompetence med hensyn til investeringer, både når det gælder lovgivning herom og beskyttelse af sådanne investeringer. Derfor bør EU medtage væsentlige investeringsbestemmelser i den nye aftale til erstatning og ajourføring af partnerskabs- og samarbejdsaftalen, herunder bestemmelser om retfærdig og rimelig behandling og navnlig troværdige og pålidelige voldgiftsbestemmelser, som beskytter forholdet mellem investor og stat.

⁽⁹⁾ I forbindelse med det fælles økonomiske rum er de vigtigste arbejdsgrupper følgende: transport, industri- og virksomhedspolitik, dialog om regulering af industriprodukter, rumfart, informationssamfundet, landbrug, fiskeri, makroøkonomisk politik, finansielle tjenesteydelser, energi, offentlige indkøb, miljø, handelslettelser, intellektuelle ejendomsrettigheder, investeringer, interregionalt samarbejde, statistikker, makroøkonomiske og finansielle spørgsmål.

⁽¹⁰⁾ F.eks. arbejdsgrupperne vedrørende byggeprodukter, maskiner og elektrisk udstyr, konformitetsvurdering og standardisering, luftfart, konkurrence og offentlig sundhed.

3.2.5 EU's finansielle instrumenter til fremme af samarbejde på dette område bør være mere målrettede og de administrative procedurer i forbindelse med deres anvendelse skal forenkles. Gennemførelses- og evalueringsfaserne i processen skal udbygges. Især skal der oprettes trustfonde til små projekter med forenkede procedurer, således at midlerne bliver tilgængelige for bredere målgrupper og institutioner herunder kvindelige iværksættere, smv'er, socialøkonomien og anvendt til små, men konkrete og resultatorienterede projekter ⁽¹¹⁾. En eventuel nedskæring af de disponible midler skulle kompenseres via en større medfinansiering fra Ruslands side, som dermed skulle opnå mere indflydelse på og større deltagelse i programmer og projekter.

3.3 Fælles rum med frihed, sikkerhed og retfærdighed

3.3.1 Spørgsmålet om frihed, sikkerhed og retfærdighed er meget vigtigt, da man her berører emner som demokrati, respekt for menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder. Det er i begge parter interesse at klare udfordringer som organiseret kriminalitet, terrorisme, narkotika og illegal indvandring.

3.3.2 Et af de vigtigste emner i forhandlingerne er en visum- og tilbagetagelsespolitik. EØSU opfordrer til, at man tager hensyn til civilsamfundets synspunkter i forbindelse med en forenkling af udstedelsen af visum til virksomheder, civilsamfundsorganisationer og studerende, udstedelse af flere indrejsevisa til borgere, der er bosiddende i grænseregioner, nedsættelse eller afskaffelse af visumgebyrer, registrering af udlændinge og forenkling af denne, en afbalanceret og ikke-diskriminerende gennemførelse af de respektive regler vedrørende arbejds- og opholdstilladelse. I den forbindelse skal der tages hensyn til medlemsstaternes beføjelser på disse punkter. EØSU går ind for en hurtig forenkling og liberalisering af visumsystemet med gennemførelsen af gensidigt fastlagte forpligtelser.

3.3.3 EU skal fortsat bestræbe sig på at inddrage andre ikke-statslige aktører i menneskerettighedskonsultationerne mellem EU og Rusland.

3.4 Fælles rum for ekstern sikkerhed

3.4.1 EU's og Ruslands fælles bestræbelser inden for ekstern sikkerhed er begrænsede. Efter de positive erfaringer med de fælles missioner på Vestbalkan og i Tchad skal EU afgjort bestræbe sig på at inddrage Rusland i fælles aktiviteter med henblik på at opretholde sikkerheden.

3.4.2 EU blev af Rusland bedt om at mægle i bilæggelsen af konflikten med Georgien efter konflikten mellem Rusland og Georgien i august 2008. Rusland er stadig nødt til at overholde alle sine forpligtelser i henhold til aftalerne fra 12. august og 8. september 2008. Den Europæiske Unions observatørmission (EUMM) spiller en afgørende rolle i stabiliseringsbestræbelserne i

Georgien. Dens adgang til Abkhasien og Sydossetien udgør en vigtig omend uindfriet del af dens mandat. I den henseende er Ruslands samarbejde af største betydning.

3.4.3 På trods af deres forskellige syn på sikkerheden i Europa og i verden bør parterne fortsætte den bilaterale sikkerhedsdialog og dialogen inden for rammerne af de eksisterende internationale institutioner, der bør benyttes til at debattere forbindelserne mellem EU og Rusland: FN, Europarådet, OSCE og NATO/Rusland-Rådet.

3.4.4 EU kan ikke se bort fra sine østlige naboers interesser i sine forbindelser med Rusland og vice versa. Det skal holde fast i sin forpligtelse til at fremme østpartnernes omstilling.

3.4.5 Enighed om centrale emner (forbindelserne med Rusland, energipolitik, forbindelserne til østpartnerne) vil styrke EU's position i omgangen med Den Russiske Føderation. EU skal først og fremmest starte med at tale med én stemme.

3.4.6 Trods de officielle kontakter samarbejder civilsamfundsorganisationer, forskningsinstitutter og tænketanke i EU og Rusland fortsat kun om et begrænset antal emner. Utilstrækkelige kontakter og manglende samarbejde fører til en stereotyp opfattelse af den anden parts interesser og hensigter. Derfor skulle den bilaterale civilsamfundsdialog bidrage til at finde nye tilgange til spørgsmål af fælles interesse som f.eks. international terrorisme og dens rødder.

3.5 Fælles rum for forskning, uddannelse og kultur

3.5.1 Dette fælles rum er eksempel på et særlig vellykket samarbejde mellem EU og Rusland, hvor tunge naturvidenskabelige projekter dominerer.

3.5.2 Succesen viser sig ved begge parter aktive engagement, hvilket fremgår af programmerne og de tilvejebragte midler samt den bundstyrede tilgang, der betyder, at det overlades til forskerne at strukturere deres arbejde og vælge de bedst egnede metoder ⁽¹²⁾.

3.5.3 Denne succes står dog i klar kontrast til den ret begrænsede mobilitet på uddannelsesområdet, hvor der kun er opnået nogle udvekslinger, f.eks. gennem Tempus- og Erasmus Mundus-programmer. Det er endvidere vanskeligt at få oplysninger om arbejdsgruppernes arbejdsmåder. Ungdomsbevægelsen og den interkulturelle udveksling fortjener større opmærksomhed. Civilsamfundet skulle involvere sig kraftigere i forhandlingerne og opfølgningen af aftalerne inden for dette fælles rum for at overvåge konsekvenserne af forskningsprojekter på det videnbaserede samfund.

⁽¹¹⁾ Verdenshandel, fair trade, fair konkurrence, domstolsadgang, databeskyttelse, beskyttelse af privatlivet, bæredygtighed, energieffektivitet, vandforsyning, forbrugeruddannelse, e-handel, fødevarerpolitik, gruppeaktion, sundhed, ansvar for mangelfulde produkter og tjenester, finansielle spørgsmål, telekommunikation, kontraktbetingelser osv.

⁽¹²⁾ Der er nedsat følgende arbejdsgrupper: sundhed, fødevarer, landbrug og bioteknologi, nanoteknologi og nye materialer, energi, luftfart og miljø, kernefusion, informations- og kommunikationsteknologier. Inden for rumfartssamarbejdet blev der nedsat syv grupper.

4. Civilsamfundets situation i Rusland

4.1 Ifølge de foreliggende oplysninger om det russiske civilsamfund og den sociale og civile dialog ⁽¹³⁾ synes de europæiske normer endnu ikke at være helt opfyldt, men dets position og indflydelse er blevet delvist forbedret siden vores sidste evaluering af forbindelserne mellem EU og Rusland ⁽¹⁴⁾.

4.2 Den Russiske Føderations civilkammer, der blev etableret i 2006, er blevet civilsamfundets officielle repræsentant i Rusland. Det blev skabt ved et dekret ved præsidenten, som udpeger en tredjedel af dets medlemmer. Det er lykkedes civilkammeret at blive et talerør for civilsamfundet om vigtige emner på såvel nationalt som regionalt plan (mange regioner har oprettet egne kamre). Det fremfører sine anbefalinger, udtaler sig om lovforslag og analyserer brancher og situationen i enkeltregioner. Civilkammeret forholder sig undertiden meget åbent og kritisk til regeringens politik ⁽¹⁵⁾.

4.3 Ifølge en rapport fra civilkammeret i 2009 ⁽¹⁶⁾ om civilsamfundets situation i den Russiske Føderation lå antallet af registrerede almennyttige ikke-statslige organisationer (ngo'er) med juridisk status på 670 000. Mellem 2004 og 2009 faldt det samlede antal med 17 %. Civilkammeret anbefaler at ændre klassificeringen af ngo'er og at anvende FN's metode, som udelukker de ikke-statslige organisationer, der er oprettet af de statslige myndigheder.

4.4 Ifølge deres aktivitetsområde fordeler ngo'erne sig som følger: sociale anliggender (54 %), videnskab og uddannelse (44 %), forsvar af rettigheder (42 %), velgørenhed (39 %), turisme og sport (32 %), kultur (30 %), information (27 %), sundhed (22 %), miljø (12 %), kommunalspørgsmål (9 %), religion (9 %), økonomi (6 %), boligforhold (5 %) og andet (5 %).

4.5 Civilkammeret har etableret forbindelser med udenlandske partnerorganisationer herunder EØSU (aftalememorandum i 2008) og er medlem af den internationale sammenslutning af økonomiske og sociale råd og lignende institutioner (AICESIS) og var vært for dets bestyrelsesmøde i december 2009. Forbindelserne mellem EØSU og civilkammeret er siden blevet styrket med afholdelsen af fælles seminarer om emner af fælles interesse og vedtagelsen af fælles konklusioner som et resultat af disse seminarer ⁽¹⁷⁾.

4.6 De russiske ledere er ved at blive klar over, at uden civilsamfundets deltagelse vil det ikke være muligt at realisere det strategiske mål om en modernisering af Rusland. I det sidste år blev der

vedtaget flere ændringer af den eksisterende lovgivning for at forbedre civilsamfundets situation og lempe begrænsningerne for aktiviteterne hos de ngo'er, der finansieres af udlandet.

4.7 På trods af den voksende forståelse for det organiserede civilsamfunds rolle i forbindelse med moderniseringen af det russiske politiske system er der stadig lang vej igen.

4.8 Den sociale dialog mellem arbejdsmarkedets parter på nationalt plan foregår inden for det russiske **trepartsudvalg** for regulering af social- og arbejdsmarkedsforholdene. Hovedaftalerne mellem fagforeningerne og arbejdsgiverorganisationen forhandles på plads med deltagelse af regeringen. De kollektive overenskomster indgås normalt i de virksomheder, hvor der er fagforeningsrepræsentanter. Dog fører uoverensstemmelser undertiden til strejker. Rusland har ratificeret de fleste ILO-konventioner, men det er dog vigtigt, at disse overholdes fuldt ud.

4.9 **Arbejdsgiverne** repræsenteres ved den russiske fabrikant- og iværksættersammenslutning (RSPP), en uafhængig ikke-statslig organisation. Sammenslutningen repræsenterer over 120 regionale forbund og brancheforeninger fra nøgleindustrier og spiller en aktiv rolle som arbejdsmarkedspart i det russiske trepartsudvalg. Den kan tage initiativ til nye lovforslag og bestræber sig løbende på at forbedre den eksisterende erhvervspolitiske lovgivning. Sammenslutningen arbejder tæt sammen med BusinessEurope og støtter forbedringen af erhvervsforbindelserne mellem Rusland og EU og dets medlemsstater.

4.10 Udover RSPP er der andre organisationer, der repræsenterer virksomhedsledere og arbejdsgivere som f.eks. Den Russiske Føderations handels- og industrikammer ⁽¹⁸⁾, den russiske lederorganisation, Opora Rossii (SMV-sammenslutning) og andre. De er repræsenteret i civilkammeret.

4.11 **Fagforeningerne** repræsenteres af to paraplyorganisationer: Sammenslutningen af uafhængige fagforeninger (FNPR) og den russiske arbejdskonføderation (KTR). Begge er medlemmer af Den Internationale Faglige Sammenslutning (IFS) og dens regionale struktur for Europa, det fælleseuropæiske regionalråd (PERC) ⁽¹⁹⁾.

4.12 EØSU ser med betænkelighed på de russiske fagforeningers problemer, som er vokset i de seneste år. De mest akutte problemer er ifølge de frie fagforeninger den manglende respekt for arbejdstagernes foreningsfrihed, kollektive overenskomster og strejkeretten. Udover eksempler på diskrimination er der klare eksempler på, at der er udøvet utilslørt pres på fagforeninger og deres medlemmer og ledere for at hindre deres lovlige aktiviteter. Der mangler effektiv retsbeskyttelse af arbejdstagere mod de regeringsmyndigheder, der er ansvarlige for lovens håndhævelse og arbejdsmarkedsrelationerne.

⁽¹³⁾ Beretning om civilsamfundets situation i Den Russiske Føderation offentliggjort af civilkammeret for Den Russiske Føderation i 2009 (<http://www.oprf.ru/documents/1151/1256>); informationspapiret til Europa-Parlamentets GD Relex, februar 2009.

⁽¹⁴⁾ EUT C 294 af 25.11.2005, s. 33-37.

⁽¹⁵⁾ Jf. civilkammerets internetportal herunder en række dokumenter (udtalelser, observationsberetninger, foranstaltninger osv.) HYPERLINK »<http://www.oprf.ru>«><http://www.oprf.ru>. De vigtigste resultater af afgørende foranstaltninger over for statslige myndigheder på føderalt og regionalt plan fremgår af rubrikken »We did it!«: HYPERLINK <http://www.oprf.ru/>«><http://www.oprf.ru/ru/press/984/>.

⁽¹⁶⁾ Jf. fodnote 13.

⁽¹⁷⁾ Informationer om de fælles seminarer og de vedtagne konklusioner findes på: <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.events-and-activities-eu-russia-june-2010>.

⁽¹⁸⁾ Den Russiske Føderations handels- og industrikammer er medlem af Eurochambers.

⁽¹⁹⁾ Formanden for FNPR er den siddende formand for det fælleseuropæiske regionalråd (PERC). Ifølge dets vedtægter fungerer generalsekretæren for Den Europæiske Faglige Samarbejdsorganisation (EFS) som generalsekretær for PERC.

4.13 Der findes en mangfoldighed af **ikke-statslige organisationer**. Deres interesseområder er beskrevet i pkt. 4.4. De regeringskritiske menneskerettighedsorganisationer ⁽²⁰⁾ konfronteres med forskellige former for forhindringer, pres og trusler. Græsrods-ngo'erne, der repræsenterer forbrugere, miljøforkæmpere, socialøkonomien, ungdommen osv. ⁽²¹⁾ har for de fleste vedkommende finansielle problemer. Ud over de civilsamfundsorganisationer, der operer på føderalt plan, er der tusindvis af ngo'er, der er aktive på lokalt og regionalt plan, og som i visse tilfælde boykottes eller behandles afvisende af de lokale myndigheder.

5. EØSU's forslag til en forbedring af forbindelserne EU-Rusland

5.1 Generelle forslag

5.1.1 Det er absolut nødvendigt at skabe gensidig tillid mellem Rusland og EU. Dette er en opgave først og fremmest for politiske ledere, men også for civilsamfundene på begge sider, som kan være en væsentlig støtte i denne proces. Uden tillid vil det næppe være muligt at opnå yderligere fremskridt i forhandlingerne mellem EU og Rusland om den nye traktat og i dialogen inden for strukturen med de fælles rum.

5.1.2 På EU's side kunne enighed mellem medlemsstaterne om en fælles tilgang, klarere målsætninger, realistiske ambitioner og større fleksibilitet bidrage til at fremme forbindelserne EU-Rusland som helhed og opbygge de fire fælles rum i særdeleshed.

5.1.3 Forbindelserne mellem EU og Rusland har brug for en ny politisk dynamik, som ville sætte begge parter i stand til at genoplive samarbejdet og genopdage værdien af et strategisk partnerskab. Dagsordenen for moderniseringspartnerskabet, der blev vedtaget på topmødet i Rostov-on-Don den 1. juni 2010, skulle fra EU's side betragtes som en fremtidsorienteret pakke af samarbejdsforslag. Forslagene skulle puste nyt liv i forbindelserne – EU-Rusland baseret på erfaringerne med de fælles rum og samtidig supplere det østpartnerskab, som seks østeuropæiske lande allerede har fået tilbudt.

5.1.4 EØSU bifalder, at dagsordenen for moderniseringspartnerskabet ikke kun omfatter teknologiske og økonomiske aspekter, men også indbefatter fremme af de mellemfolkelige kontakter og styrkelse af dialogen med civilsamfundet for at stimulere

borgernes og virksomhedernes aktive deltagelse. EØSU er overbevist om, at det russiske samfund ikke kan moderniseres uden, at der bliver lagt særlig vægt på spørgsmål som menneskerettigheder, demokrati, korruptionsbekæmpelse, retsstatsforhold, pressfrihed, social dialog og styrkelse af civilsamfundets rolle i forberedelsen, gennemførelsen og opfølgningen af de nødvendige reformer.

5.1.5 For at forbedre tilgængeligheden og anvendeligheden af EU's bistand til de russiske ngo'ers aktiviteter anbefaler EØSU, at man overvejer, om kravet til de russiske ngo'er om en medfinansieringsandel på 20 % kan reduceres, hvis de anmoder om støtte inden for rammerne af det europæiske initiativ for menneskerettigheder og demokrati (EIDHR). Den krævede medfinansiering som forudsætning for at få støtte fra EIDHR begrænser antallet af russiske ngo'er, der kunne få EU-støtte.

5.1.6 Ruslands betænkeligheder ved østpartnerskabsinitiativet bør ikke betyde, at EU ikke kan foreslå og søge samarbejde og partnerskab med Rusland inden for bestemte regioner og regionale projekter under forudsætning af, at deres fælles naboer kan deltage konstruktivt og på lige fod. I denne forbindelse skal der tages hensyn til anbefalingerne i EØSU's udtalelser om Den nordlige dimension ⁽²²⁾, Østersøstrategien ⁽²³⁾, Sortehavssynergien ⁽²⁴⁾, Østpartnerskabet ⁽²⁵⁾ og Donau-strategien. Det er vigtigt, at de mål, EU fastsætter med sine østlige partnere og Rusland, så vidt muligt er forenelige. De sektorspecifikke dialoger med den Russiske Føderation og de fastlagte handlingsplaner med de østlige partnere skulle i princippet pege i samme retning, selv om de mest sandsynligt vil være forskellige i omfang og ambitionsniveau.

5.1.7 EU, Den Russiske Føderation og deres fælles naboer burde udvikle overordnede projekter på områder som energipolitik, infrastrukturudvikling, grænsebeskyttelse, miljøspørgsmål og tilnærmelse af normer, hvilket ville bidrage til at overvinde de skillelinjer, som i sidste ende måtte blive en følge af østpartnerskabet.

5.1.8 Civilsamfundet skal være inddraget i udvælgelsen af projekter af interesse for EU, østpartnerskabslandene og Rusland, og de russiske civilsamfundsorganisationer skal indbydes til at deltage i møderne under Østpartnerskabets civilsamfundsforum, når de drøfter emner af relevans for hele regionen. Det tilsvarende civilsamfundsforum EU-Rusland kunne blive et redskab til at inddrage Ruslands civilsamfundsorganisationer i udviklingen af forbindelserne EU-Rusland.

5.2 EØSU's rolle

5.2.1 EØSU og de uafhængige russiske civilsamfundsorganisationer burde indbydes til at deltage i de menneskerettighedskon-sultationer, der har fundet sted siden 2005.

⁽²⁰⁾ Blandt de mest prominente hører centret for udvikling af demokrati og menneskerettigheder, det russiske menneskerettighedsinstitut, ungdommens menneskerettighedsbevægelse, organisationen »offentlig dom«, Glasnot-stiftelsen, foreningen til beskyttelse af valgrettigheder Golos, Human Rights Watch (den russiske sektion), menneskerettighedsorganisationen Memorial, SOVA osv.

⁽²¹⁾ F.eks. den interregionale automobilorganisation Valgfrihed, Greenpeace Rusland, Bellona (miljøbeskyttelse), instituttet for kollektiv aktion, bevægelsen mod illegal indvandring, Pamyat (bevarelse af historiske monumenter og historieskrivning), den russiske ortodokse kirke, den russisk-tetjenske venskabsforening, det analytiske informationscenter SOVA, sammenslutningen af udvalgte af soldatermødre, World Wildlife Fund (den russiske afdeling).

⁽²²⁾ EUT C 309 af 16.12.2006, s. 91-95.

⁽²³⁾ EUT C 277 af 17.11.2009, s. 42-48.

⁽²⁴⁾ EUT C 27 af 3.2.2009, s. 144-151.

⁽²⁵⁾ EUT C 277 af 17.11.2009, s. 30-36.

5.2.2 For at styrke samspillet mellem civilsamfundet i EU og det russiske civilsamfund burde der tages følgende skridt:

5.2.2.1 Inden for EØSU's REX-sektion burde der oprettes en ny kontaktgruppe, der skulle beskæftige sig med forbindelserne EU-Rusland.

5.2.2.2 Som et af punkterne i den fremtidige traktat mellem EU og Rusland skal det foreslås at oprette et fælles civilsamfundsorgan mellem EØSU og det russiske civilsamfund. Hovedmålet med organet skulle være at sikre, at civilsamfundet bidrager til udviklingen af samarbejdet mellem EU og Rusland.

5.2.3 De gensidige kontakter med det russiske civilkammer og de trufne skridt til at uddybe dialogen skal fortsættes, så de bliver permanente og regelmæssige. Samtidig skulle EØSU anmode Rusland om at indbyde repræsentanter for andre civilsamfundsorganisationer, som endnu ikke er repræsenteret i civilsamfundskammeret, til at deltage i aktiviteterne.

5.2.4 EØSU bør også fortsat bidrage til de eksisterende kontakter mellem civilsamfundet i EU og det russiske civilsamfund inden for rammerne af den nordlige dimension, Østersøstrategien, Sortehavssynergien og andre relevante regionale initiativer.

Bruxelles, den 9. december 2010

Staffan NILSSON

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg
